

The image features a solid blue background. At the top, there are several wavy, horizontal lines in various shades of blue and teal, creating a sense of movement or a horizon line. The word "PONAHLJANJE" is centered in the middle of the image in a bold, light blue, sans-serif font.

PONAHLJANJE

ELEKTRIČNO POLJE

- JAKOST HOMOGENOG ELEKTRIČNOG POLJA:

- E – jakost električnog polja (V/m)
- U – napon između ploča (V)
- l – udaljenost ploča (m)

$$E = \frac{U}{l}$$

- GUSTOĆA ELEKTRIČNOG TOKA:

- D = gustoća električnog toka (C/m²)
- Q = količina pomaknutog naboja (C)
- S = površina kroz koju je naboj pomaknut (m²)

$$D = \frac{q}{S}$$

- DIELEKTRIČNOST:

- D = gustoća električnog toka (C/m²)
- ε = dielektričnost materijala (C/Vm)
- E = jakost električnog polja (v/m)
- Za vakuum, a približno i za zraka vrijedi izraz:

$$D = \epsilon * E$$

$$D = \epsilon_0 * E \quad \epsilon_0 = \text{dielektrična konstanta vakuuma (V/Vm)}$$

$$\epsilon_0 = 8.86 * 10^{-12} \text{ C/Vm}$$

ELEKTRIČNO POLJE

- ELEKTRIČNI KAPACITET:

$$C = \frac{Q}{U}$$

C . . . kapacitet tijela (F)
 Q . . . količina naboja (C)
 U . . . električni potencijal tijela (V)

- KAPACITET KONDEZATORA:

- C – kapacitet kondenzatora (F)
- ϵ_r – relativna dielektričnost izolatora
- ϵ_0 – dielektričnost vakuuma (C/Vm)
- S – površina ploča kondenzatora (m²)
- l – udaljenost ploča (m)
- $\epsilon_0 = 8.86 \cdot 10^{-12}$ C/Vm KONSTANTA!

$$C = \frac{\epsilon_r \cdot \epsilon_0 \cdot S}{l}$$

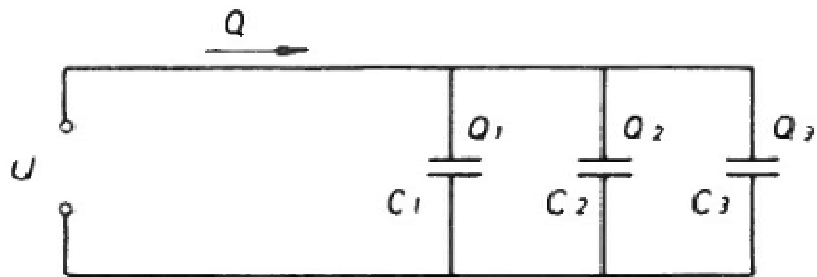
- ENERGIJA U KONDEZATORU

- W_c – energija napunjenog kondenzatora (J)
- C – kapacitet kondenzatora (F)
- U_c – napon između ploča napunjenog kondenzatora (U)

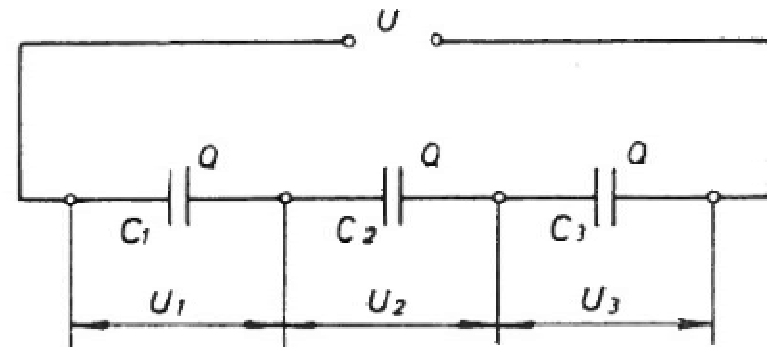
$$W_c = \frac{U_c^2 \cdot C}{2}$$

$$W_c = \frac{\epsilon_0 \cdot \epsilon_r \cdot S \cdot U_c^2}{2l}$$

SPAJANJE KONDENZATORA

Paralelno spajanje kondenzatora

Serijsko spajanje kondenzatora

- Ukupni kapacitet paralelno spojenih kondenzatora jednak je zbroju kapaciteta pojedinih kondenzatora.

$$C = C_1 + C_2 + C_3 + \dots$$

- Recipročna vrijednost ukupnog kapaciteta jednaka je zbroju recipročnih vrijednosti kapaciteta pojedinih kondenzatora.

$$\frac{1}{C} = \frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2} + \frac{1}{C_3} + \dots$$

MAGNETIZAM

- MAGNETSKA INDUKCIJA:

B = magnetska indukcija (T)

φ = magnetski tok (Wb)

S = površina presjeka (m²)

$$B = \frac{\varphi}{S}$$

- MAGNETOMOTORNA SILA:

$$\Theta = I * N$$

Θ = magnetomotorna sila (A)

I = jakost struje kroz svitak (A)

N = broj zavoja svitka

- MAGNETSKI OTPOR:

R_m – magnetski otpor (A/Wb)

l – srednja duljina magnetskog kruga (m)

S – poprečni presjek toka (m²)

μ – faktor ovisan o tvari kroz koju magnetski tok prolazi

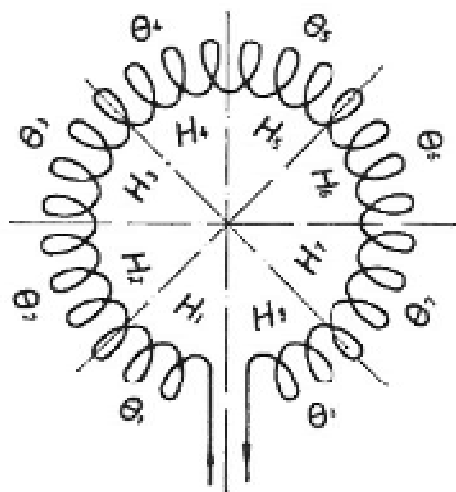
$$R_m = \frac{l}{\mu \cdot S}$$

- Permeabilnost vakuuma: $\mu_0 = 1,256 * 10^{-6}$ Wb/Am

- Relativna permeabilnost: $\mu_t = \frac{B}{B_0}$

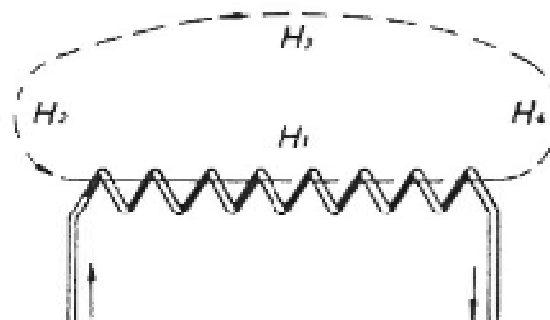
B₀ – mag. indukcija u vakuumu

JAKOST MAGNETSKOG POLJA

$$H_1 = H_2 = H_3 = \dots = H_8$$

U homogenom magnetskom krugu jakost magnetskog polja jednaka je u svakom dijelu tog kruga

$$H_1 \neq H_2 \neq H_3 \neq H_4$$

U nehomogenom magnetskom krugu jakost magnetskog polja na različitim mjestima različita je

$$H = \frac{I \cdot N}{l}$$

$$I \cdot N = H_1 \cdot l_1 + H_2 \cdot l_2 + H_3 \cdot l_3 + \dots$$

ODNOS IZMEĐU INDUKCIJE I JAKOSTI

$$\varphi = \frac{\theta}{R_m}$$

$$\mathbf{B} = \mu_0 * \mu_r * \mathbf{H}$$

B – magnetska indukcija (T)

μ_0 – permeabilnost vakuuma (Wb/Am)

μ_r – relativna permeabilnost tvari

H – jakost magnetskog polja (A/m)

φ – magnetski tok

θ – magnetomotorna sila

R_m – magnetski otpor

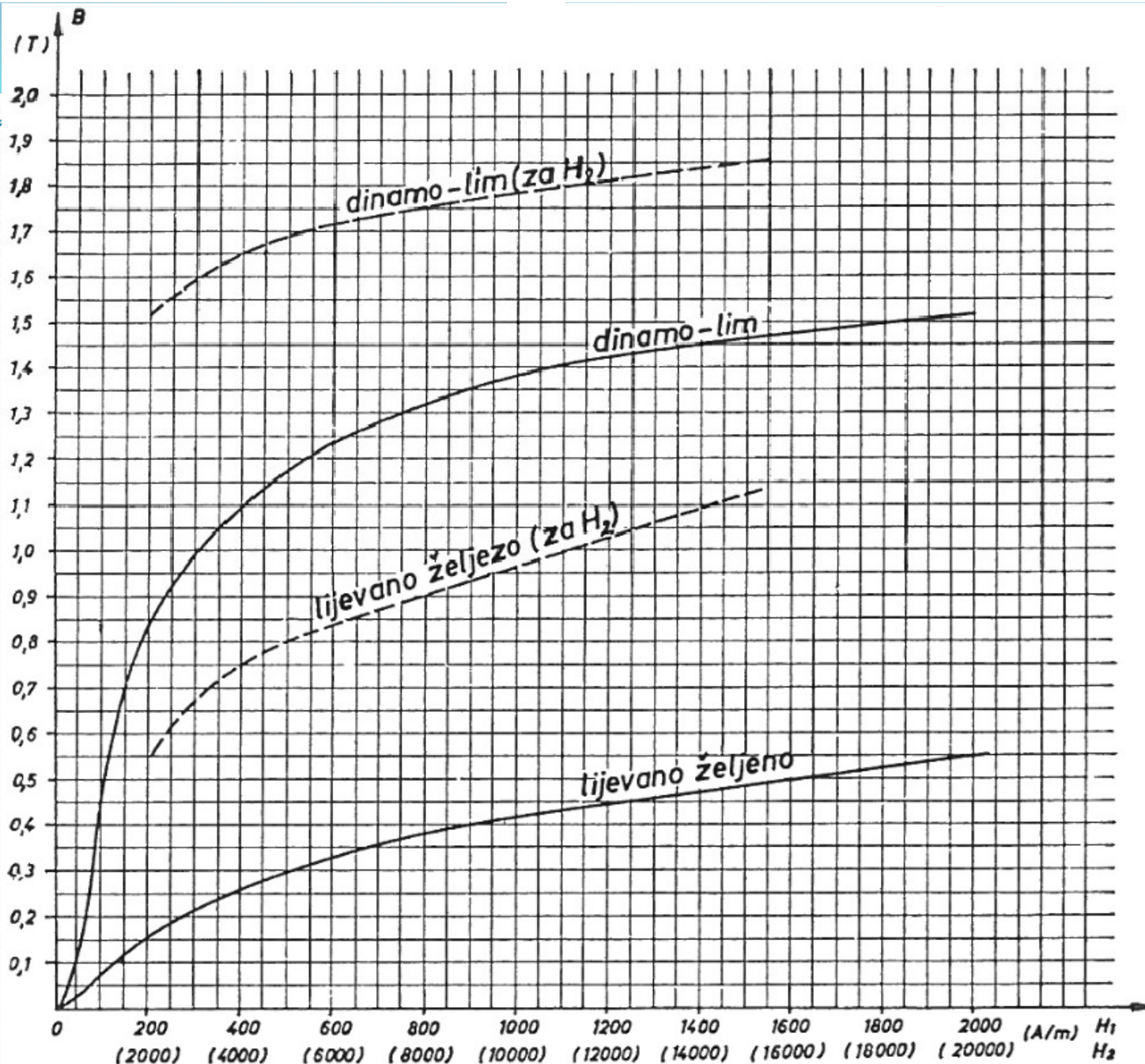
- Permeabilnost je u praksi stalna veličina samo u vakuumu (donekle i u zraku), pa formulu možemo primjeniti samo za proračun svitaka bez jezgre.
- Tada je $\mu_r = 1$ pa dobijemo:

$$B_0 = \mu_0 \cdot H$$

$$B_0 = 1,256 \cdot 10^{-6} \cdot H$$

ili približno

$$B_0 = \frac{H}{800\,000}$$

Krivulje magnetiziranja pokazuju međusobnu ovisnost magnetske indukcije i jakosti magnetskog polja

SILA PRIVLAČENJA ELEKTROMAGNETA

- Sila privlačenja elektromagneta je sila kojom elektromagnet privlači feromagnetske materijale (npr. željezo) ili drugi magnet. Ona ovisi o jakosti magnetskog polja, površini pola i zračnom rasporu.

$$F = 400000 * B^2 * S$$

Gdje je:

- F – sila privlačenja (N)
- B – magnetska indukcija (T)
- S – poprečni presjek polova (m²)

ELEKTROMAGNETSKE POJAVE

- OPĆI ZAKON INDUKCIJE:

N – broj zavoja svitka

E – inducirana EMS u jednom zavoju (V)

$\Delta\phi$ – promjena magnetskog toka (Wb)

Δt – vrijeme trajanja promjene (s)

$$E = \frac{\Delta\phi}{\Delta t} \quad E = N \cdot \frac{\Delta\phi}{\Delta t}$$

- VELIČINA INDUCIRANE EMS

E – inducirana EMS u jednom zavoju (V)

B – magnetska indukcija (T)

l – duljina vodiča (m)

v – brzina gibanja vodiča (m/s)

$$E = B \cdot l \cdot v$$

- TRANSFORMATORI:

• OMJERI TRANSFORMACIJE: $U_1 : U_2 = N_1 : N_2$

• OMJERI NAPONA I STRUJA: $U_1 : U_2 = I_2 : I_1$

SAMOINDUKCIJA

- Jedinica za mjerenje induktiviteta je **henri** (1 H)

$$L = \frac{\mu_0 \cdot \mu_r \cdot S \cdot N^2}{l}$$

- L – induktivitet svitka (H)
- μ_0 – permeabilnost vakuuma ($1,256 \cdot 10^{-6}$ Wb/Am)
- μ_r – relativna permeabilnost jezgre
- S – površina presjeka svitka (m²)
- N – broj zavoja svitka
- l – duljina magnetskog kruga (m)
- Veličinu inducirane EMS možemo izračunati i po formuli:

$$E = L \cdot \frac{\Delta I}{\Delta t}$$

SAMOINDUKCIJA

- Na ovaj način možemo izračunati koeficijent **međusobne indukcije** ili **međuinduktivitet** svitaka.
- Označuje se slovom M , a jedinica za mjerenje njegove veličine je henri (1 H).

$$M = \frac{\mu_0 \cdot \mu_r \cdot S \cdot N_1 \cdot N_2}{l}$$

$$E_2 = M \cdot \frac{\Delta I_1}{\Delta t}$$

- M – koeficijent međusobne indukcije (H)
- μ_0 – permeabilnost vakuumu ($1,256 \cdot 10^{-6}$ Wb/Am)
- μ_r – relativna permeabilnost željeza
- S – površina presjeka svitka (m^2)
- l – duljina magnetskog toka (m)
- N_1 – broj zavoja primarnog svitka
- N_2 – broj zavoja sekundarnog svitka

$$M = \sqrt{L_1 \cdot L_2}$$

VELIČINA EMS INDUCIRANE U SVICIMA

- Ako promjenu magnetskog toka dobijemo prolazom izmjenične struje iz mreže kroz svitak, koja je sinusnog oblika, onda dobijamo formulu oblika:

$$E_1 = 4,44 \cdot f \cdot N_1 \cdot \phi_m$$

$$E_2 = 4,44 \cdot f \cdot N_2 \cdot \phi_m$$

- E_1 – inducirana EMS u primarnom svitku (V)
- E_2 – inducirana EMS u sekundarnom svitku (V)
- N_1 – broj zavoja primarnog svitka
- N_2 – broj zavoja sekundarnog svitka
- f – frekvencija struje (Hz)
- ϕ_m – maksimalni magnetski tok (Wb)

ENERGIJA MAGNETSKOG POLJA

- Magnetsko polje je sposobno obaviti neki rad, pa ono posjeduje neku energiju. Tu energiju magnetsko polje dobiva iz električne energije samo dok struja raste.
- Kad je struja dosegla svoju konačnu stalnu vrijednost, električna energija se više ne troši na stvaranje magnetske energije niti se troši na njezino održavanje.

$$W_m = \frac{I^2 \cdot L}{2}$$

- W_m – energija magnetskog polja (J)
- I – jakost struje (A)
- L – induktivitet svitka (H)

MEĐUSOBNO DJELOVANJE MAGNETSKIH SILA

- SILA IZBACIVANJA: $F = B * I * l$

F – sila izbacivanja

B – magnetska indukcija

I – jakost struje

l – duljina vodiča

- MAGNETSKA INDUKCIJA U NEKOJ TOČKI
MAGNETSKOG POLJA RAVNOG VODIČA

- B – magnetska indukcija

- I – jakost struje kroz vodič

- r – udaljenost točke od vodiča

$$B = \frac{I}{5000000 \cdot r}$$

ZADACI

1. Dva serijski spojena kondenzatora od $4\mu\text{F}$ i $8\mu\text{F}$ priključena su na napon od 110V .
  - a) Koliki je njihov ukupni kapacitet?
  - b) Koliki je njihov ukupni naboj?
  - c) Koliki napon prima pojedini kondenzator?
2. Kolika je jakost magnetskog polja i gustoća magnetskog toka u prstenastom svitku koji ima 1200 zavoja, promjer 4 cm, duljinu 25 cm, ako kroz njegove zavoje teče struja jakosti 8A? Koliki je magnetski tok u njemu?
3. Koliko jaka struja treba prolaziti kroz prstenasti svitak sa 250 zavoja i duljinom 10 cm da dobijemo magnetsku indukciju od $0,1\text{T}$?
4. Potkovičasti elektromagnet ima 200 zavoja, čeličnu jezgru poprečnog presjeka 6cm^2 , a ukupna duljina njegova magnetskog kruga iznosi 40 cm. Kolika struja treba teći kroz njegove zavoje da može nositi teret od 36kg?
5. Kolika je magnetomotorna sila potrebna da u zatvorenom prstenu od silicijskog čelika pobudi magnetski tok od $0,0025\text{ Wb}$ ako taj prsten ima poprečni presjek 25 cm^2 i srednju duljinu 50cm?
6. Kolika je magnetomotorna sila potrebna ako je prsten iz zadatka 5. prepiljen na jednom mjestu, a rez širok 1mm?

ZADACI

1. U magnetskom polju čija je magnetska indukcija $0,75\text{T}$ giba se vodič duljine $0,6\text{m}$ okomito na silnice brzinom 2 m/s . Kolika struja teče u strujnom krugu otpora 10 ohma ako je gornji vodič sastavni dio tog kruga?
2. Rotor nekog generatora ima promjer 10 cm i duljinu 20 cm . Kolika se EMS inducira u njemu pri 3000 o/min ako istovremeno 100 njegovih žica siječe magnetsko polje čija je magnetska indukcija $0,5\text{T}$?
3. Koliko zavoja treba imati svitak namotan u obliku prstena da njegov induktivitet bude $0,5\text{ mH}$? Promjer zavoja je 1 cm , a opseg prstena 4 dm .
4. Na zatvorenoj željeznoj jezgri presjeka 12 cm^2 i srednjoj duljini 20 cm nalaze se dva svitka ($N_1=500$, $N_2=800$). Koliki je induktivitet pojedinih svitaka i njihov međuinduktivitet kad je relativna permeabilnost jezgre 1200 .
5. Rotor elektromotora ima duljinu 25 cm , promjer 20 cm , broj zavoja namota 1000 , a nalazi se u magnetskom polju čija je magnetska indukcija $0,8\text{ T}$. Kolika sila djeluje na njega i koliki je okretni moment ako kroz njega teče struja jakosti 10A ?
6. Magnetsko polje djeluje na vodič duljine 18 cm silom od 4N ako kroz taj vodič teče struja jakosti 60A . Kolika je magnetska indukcija tog polja?